

ATLANTIKWALL RAVERSYDE – Batterij Aachen WOI

Inhoud

Hoe de Grootte Oorlog naar Raversyde kwam.....	2
Het Marinekorps Flandern	3
De kustverdediging.....	4
De oorlog op zee.....	5
Het soldatenleven	6

Hoe de Groote Oorlog naar Raversyde kwam

Nu is dit een rustig stukje Noordzeekust. Maar tussen 1914 en 1918 woedde hier de grootste oorlog die de wereld tot dan toe gekend had.

Voor België begon de Eerste Wereldoorlog op 4 augustus 1914. Die dag staken Duitse troepen de grens over. Ze wilden Frankrijk binnenvallen, maar daarvoor moesten ze door het neutrale België. Koning Albert I en zijn regering reageerden meteen: België zou zich verdedigen.

Samen met hun Franse en Britse bondgenoten leverden de Belgische troepen hevig weerstand, maar eind augustus staken de eerste Duitse soldaten dan toch de Franse grens over. De Belgen trokken zich terug naar Antwerpen en vielen de vijand van daaruit nog twee keer in de flank aan.

Duitse soldaten koelden inmiddels hun woede op de bevolking. Op diverse plaatsen in België vermoordden ze in totaal meer dan 5.000 burgers. Naar schatting 1,5 miljoen Belgen — zowat een vijfde van de bevolking — vluchtten naar de buurlanden. De meesten keerden na enkele weken of maanden terug, maar honderdduizenden konden pas na de oorlog weer naar huis.

Half oktober namen de Duitsers na een beleg van twee weken Antwerpen in. Tienduizenden Belgische militairen trokken zich over de Schelde terug in de richting van de kust. Koning Albert, de regering en de legertop vestigden zich in Oostende. Dat deed heel even dienst als hoofdstad van België.

Maar onder druk van de Duitse overmacht moesten de Belgen zich verder terugtrekken achter de IJzer. Ook het laatste stukje onbezet België dreigde verloren te gaan — tot enkele burgers en militairen in Nieuwpoort de sluizen openden. Het zeewater stroomde de polders in, net zolang tot de IJzervlakte één grote plas was. Die zou de Belgische troepen vier jaar lang scheiden van de Duitse.

Het Marinekorps Flandern

De kustbatterijen werden bemand door een speciaal opgerichte eenheid, met hoofdkwartier in Brugge: het Marinekorps Flandern. Een middelgrote batterij zoals Aachen telde ongeveer 150 man, in de grootste waren het er vele honderden.

Behalve de manschappen voor de kustbatterijen leverde het Marinekorps ook de matrozen voor de torpedoboten, de mijnenjagers en vooral de duikboten. Zij riskeerden bij iedere missie hun leven: wanneer een duikboot tot zinken werd gebracht, verdronk gewoonlijk de hele bemanning. Van alle mannen die tussen 1914 en 1918 wereldwijd op Duitse onderzeeërs dienden, kwam maar liefst de helft om het leven.

Soldaten van het Marinekorps vochten ook op het land: eerst tijdens de inval in België, later vooral aan de IJzer. Enkele eenheden werden ingezet aan andere fronten, onder meer bij Ieper en aan de Somme.

Onder het Marinekorps vielen ook tientallen vliegtuigen en zeppelins. Die observeerden de vijand, maar ze voerden ook bombardementen uit, tot in Engeland toe. In 1917, toen de sector meer luchtaanvallen te verwerken kreeg, werd het korps versterkt met een eigen luchtafweerregiment.

In de loop van de oorlog breidde het Marinekorps uit van 40.000 tot 70.000 manschappen. Het meest herkenbaar waren de matrozen, met hun ronde, donkerblauwe mutsen met op een zijden band de naam van hun eenheid. Naast het reguliere uniform bestond er ook een werkplunje. En zoals in alle legers droegen officieren en onderofficieren een ander uniform dan soldaten.

Het Marinekorps Flandern leed in vier jaar tijd zware verliezen: 10.000 gesneuvelden en 28.000 gewonden. Na de oorlog werd het korps ontbonden.

De kustverdediging

Batterij Aachen was de meest westelijke van een indrukwekkende linie van zowat 40 kustbatterijen: versterkte posities van waaruit de Duitsers met kanonnen doelen op zee konden beschieten.

Vanaf eind 1914 hielden de Duitsers meer dan 95 procent van België bezet, waaronder driekwart van de kust. Om die te verdedigen, begonnen ze na enkele maanden met de aanleg van kustbatterijen. Die strekten zich uit van de Nederlandse grens tot hier in Raversyde.

Ten westen van Batterij Aachen lag een versterkte strook van duinen en stukgeschoten dorpen. Die sloot bij de IJzermonding aan op het westelijk front. Dat liep dwars door Vlaanderen en Noord-Frankrijk tot de grens met Zwitserland, 750 kilometer verderop.

De batterijen moesten de kust verdedigen tegen een geallieerde landing. Tegelijk dienden ze om de havens van Oostende en Zeebrugge te beschermen. Via die havens voeren Duitse duikboten van en naar hun thuisbasis in Brugge, verder landinwaarts.

De westelijke batterijen, zoals Aachen, beschoten ook de geallieerde stellingen aan de IJzer. De oostelijke batterijen bestreken de monding van de Westerschelde. Ze moesten voorkomen dat de geallieerden de haven van Antwerpen zouden blokkeren of via het neutrale Nederland België zouden binnenvallen. Daarom sloten de Duitsers de grens met Nederland af met een keten van bunkers en loopgraven: de Hollandstellung. Om smokkelaars en spionnen tegen te houden, bouwden ze een prikkeldraadversperring onder hoogspanning.

De batterijen stonden in de duinen, op de zeedijk, op een havenmuur of in de polders. Ze werden dikwijls verbonden door loopgraven. Waar de batterijen wat verder uit elkaar lagen, vulden kleinere steunpunten de gaten.

Verder landinwaarts lagen enkele grote batterijen, die behalve de zee ook het IJzerfront onder vuur namen. Ze kregen hun instructies vanuit de batterijen en observatieposten aan de kust. Zo fungeerde Batterij Aachen vanaf 1917 als observatiepost voor Batterij Deutschland in Bredene.

De oorlog op zee

De kustbatterijen beschermden de havens van Brugge, Zeebrugge en Oostende. Die speelden een beslissende rol in de oorlog op zee.

De Eerste Wereldoorlog werd ook uitgevochten op het water. Britse oorlogsschepen blokkeerden de Duitse havens, in de hoop de bevoorrading van het land lam te leggen. De Duitsers sloegen terug met duikboten: die konden ongemerkt door de blokkade glippen. Ze brachten geallieerde oorlogsschepen tot zinken, en tijdens de zogeheten onbeperkte duikbotenoorlog ook vrachtschepen, vissersboten en zelfs passagiersschepen.

De geallieerden deden wat ze konden om zich tegen de onderzeeërs te beschermen. Ze lieten koopvaardijsschepen varen in konvooien, die begeleid werden door oorlogsschepen. Ze bestookten de duikboten met mijnen en dieptebommen, verstrikten ze in stalen netten en probeerden ze te rammen. Maar ze konden niet verhinderen dat duizenden schepen verloren gingen.

In deze oorlog op zee speelden de Belgische havens een beslissende rol. Brugge was de thuisbasis van tientallen duikboten. De Duitsers bouwden er een enorme scheepswerf, met een kolossale bunker voor acht onderzeeërs.

Vanuit Brugge voeren de duikboten via kanalen naar de havens van Zeebrugge of Oostende, en zo de Noordzee op. Een paar keer hebben de geallieerden geprobeerd de toegang tot de havens te blokkeren door er hun eigen schepen tot zinken te brengen, maar dat lukte maar gedeeltelijk. In Zeebrugge en Oostende lag ook een vloot torpedoboten en mijnenjagers.

De in België gestationeerde duikboten kelderden meer dan 2500 geallieerde schepen. Maar ze betaalden een hoge prijs: 80 van de 178 onderzeeërs gingen verloren, 1200 van de 5000 manschappen keerden niet levend terug.

Het soldatenleven

Korte momenten van spanning en actie, afgewisseld door langere periodes van routine en verveling: zo zou je het leven in en om een kustbatterij als Aachen kunnen omschrijven.

De batterijen speelden een belangrijke rol in de oorlog: ze hielden een groot gebied onder schot en werden zelf geregeld onder vuur genomen. Maar gelukkig waren er ook veel rustige momenten. Dan probeerden de manschappen de tijd te doden: door souvenirs of kleine kunstwerkjes te knutselen, hun uniform te herstellen of te behandelen tegen luizen, hun potje te koken of wat te lezen.

De legerleiding deed wat ze kon om het moreel van de troepen hoog te houden. Vanaf het voorjaar van 1916 gaf het Marinekorps een tweewekelijks frontblad uit, *An Flanderns Küste*. Het bevatte nieuws, verhalen, gedichten, liedjes en cartoons. Vanzelfsprekend viel het onder de censuur, net zoals de brieven en prentkaarten die de mannen naar huis stuurden.

Batterij Aachen lag vlak bij Oostende, een populaire bestemming bij Duitse soldaten die met verlof waren of herstelden na een ziekte of verwonding. Ze vonden er cafés, theaters, bioscopen, bordelen en natuurlijk het strand. Dat was opgedeeld in aparte, strikt gescheiden zones voor burgers, soldaten en (onder)officieren.

Na een paar dagen moesten de soldaten onherroepelijk terug naar het front. Iedere Duitse militair droeg een plaatje met zijn nummer en eenheid. Zo kon hij na zijn dood geïdentificeerd worden. Gesneuvelden werden begraven in de duinen, op naburige kerkhoven of op een van de vele geïmproviseerde begraafplaatsen achter het front. In de jaren 1950 werden de meeste doden van het Marinekorps Flandern opgegraven en overgebracht naar de begraafplaats van Vladslo.

Minstens 48 officieren en manschappen van het Marinekorps Flandern zijn gestorven door zelfdoding. Dat weten we doordat de Kaiserliche Marine daar als een van de weinige legereenheden een geheime lijst van bijhield. Het aantal gevallen nam toe naarmate de oorlog vorderde.